

Cerkveni Glasbenik

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 5 kron,
za cerkve ljubljanske škofije 4 krone, za dijake 3 krone.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

Majniška pesem Jezusu.

M. Elizabeta.

1.
Zemski vrtovi,
dajte mi cvetja,
logi, gozdovi,
bajnega petja!
Z venci ovijem
sveti oltar,
pesmi izlijem
Jezusu v dar.

2.
Šmarnice maja,
Z mano molite;
sapice gaja,
z mano strmite:
v hostiji sveti
Bog je navzoč,
sam me poseti,
moja je moč.

3.
Pojte radosti,
blaženi, sveti,
kruh vse sladkosti
smem jaz prejeti;
v večno življenje
kaže mi pot
moje vstajenje
Jezus — Gospod.

Ave Marija!

M. Elizabeta.

1.
Ave, tisočkrat ave,
tebi, kraljica slave,
Marija!
Krona izvoljenih
venča ti glavo,
množica blaženih
prepeva ti slavo.
Ave, tisočkrat ave!

2.
Ave, tisočkrat ave
tebi, kraljica slave,
Marija!
Vedno usmiljena,
ljubiš trpeče,
vedno dobrotljiva,
uslišiš proseče.
Ave, tisočkrat ave!

Lotimo se novih koralnih intonacij in napevov!

Fr. Ferjančič.

(Dalje.)

Razen navedenega slovesnega in ferijalnega tona za oracije imamo sedaj na razpolago še dva posebna tona „ad libitum“. Nekdaj sta bila v rabi zlasti po samostanih, sedaj pa jih sme vsakdo rabiti. S tem je poskrbljeno za lepo razliko v pevanju oracij.

Slovesni ton „ad libitum“.

Pri tem tonu razločujemo samo fleksio, ki se uporablja navadno pri prvem ločilnem znamenju v oraciji, in punktum neposrednje pred sklepno klavzulo. Metruma ta ton nima.

Fleksa ima to obliko:

Ex - aú - di nos, Deus sa - lu - tá - ris no - ster:
Da, quaesu - mus Dó - mi - ne:
con - fés - si sunt.

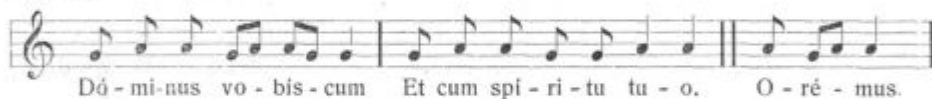
Pri enozložnih besedah se pade samo na zadnjem zlogu v sekundi navzdol.

Punktum pa se pričinja dva zloga pred zadnjim akcentom v oraciji ter se proizvaja tako:

te li - be - rán - te sal - vá - ri:
ad - ju - ván - do pro - sé - que - re:
di - gná - tus es.

Za zgled hočem tu navesti oracijo iz maše „Exaudivit“ o prošnjih dnevih.

Dó - mi - nus vo - bis - cum Et cum spí - ri - tu tu - o. O - ré - mus.

Prae - sta, quaesu - mus o - mní - po - tens De - us: ut qui in af - flic - ti - ó - ne

no - stra de tu - a pi - e - tá - te con - fi - di - mus, con - tra ad - vér - sa

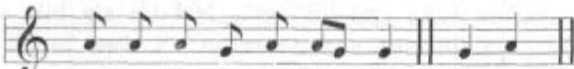
ó - mní - a, tu - a semper pro - tec - ti - ó - ne mu - ni - á - mur. Per Dó - mi -
Druga klavzula: Qui vi - vis

num nostrum Jesum Christum Fi - li - um tu - um, qui te - cum vi - vit et
et reg - nas — — — — — cum De - o

reg - nat in u - ni - tá - te Spí - ri - tus Sanc - ti De - us, per ó - mní - a
Pa - tre

sae - cu - la sae - cu - ló - rum. A - men.

Pozor na to, da se po fleksi in po vsaki pavzi pričenja nadaljevanje vselej na sekundi pod dominantno, torej v zgorenjem zgledu na tonu „g“.

Fleksa in punktum se vobče napravita samo enkrat v oraciji. Le ako je oracija izredno dolga, kakor n. pr. „A cunctis“ ali „Omnipotens sempiterna Deus“ v postnem času, se punktum naredi lahko dvakrat ali celo večkrat, vendar tako, da med dvema punktoma mora biti vselej fleksa.

Vse mašne oracije, izvzemši le one „super populum“, se pojó lahko v tem tonu. Ta ton bo dobro došel zlasti pri črnih mašah; kdor namreč ne mara po dosedanem ferijalnem načinu peti oracij vedno na istem tonu, ima na razpolago zgorejni slovesnejši način „ad libitum“. Zaradi razlike se bo marsikdo posluževal tega tona tudi sicer med letom, n. pr. v adventu ali postu. Uporablja se lahko tudi pri vseh onih oracijah, pred katerimi se zapoje „Flectamus genua“, n. pr. véliki petek in véliki soboto.

Pevski zbor je treba seveda opozoriti na pravilno odgovarjanje.

Preprosti ton „ad libitum“.

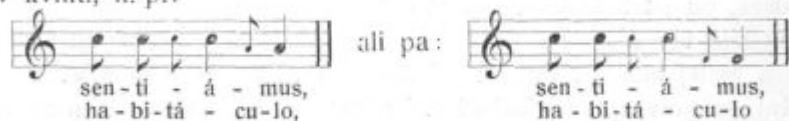
Pri tem tonu imamo tri kadence, namreč flekso, metrum in punktum.

Fleksa se napravi navadno pri prvem važnejšem ločilnem znamenju v oraciji in ima to obliko:

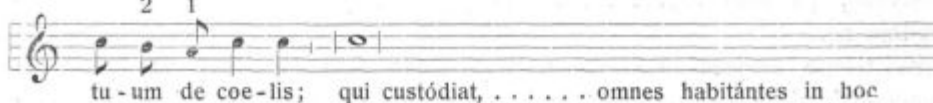
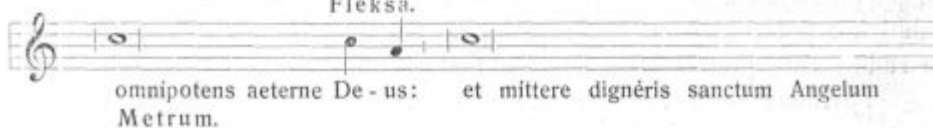
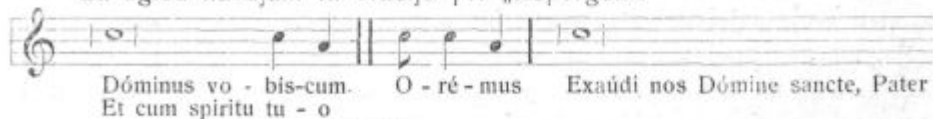
Ako je oracija zelo kratka, se fleksa opusti, nikdar pa ne metrum. Metrum ima docela isto obliko, kakor pri navadnem slovesnem tonu (glej letošnji Cerkv. Gl. stran 25.).

Punktum pa se proizvaja ali v mali terci, kakor fleksa, ali lahko tudi v kvinti, n. pr.

Klavzula pa se mora končati vselej v mali terci.

Za zglede navajam tu oracijo pri „Asperges“.

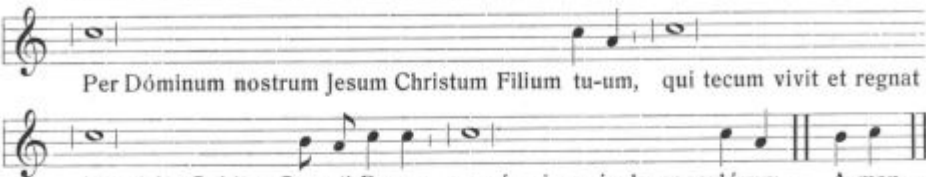

Punktum. Ali pa:

ha-bi-tá-cu-lo, ha-bi-tá-cu-lo. Per Christum Dóminum nostrum. Amen.

Daljša klavzula pa se proizvaja tako:

Per Dóminum nostrum Jesum Christum Filium tu-um, qui tecum vivit et regnat
in unitáte Spíritus San-cti De-us, per ómnia saécula saeculórum. A-men .

Neposrednje pred „Amen“ mora biti kadenca vedno v mali terci.

Ta ton se rabi lahko za oracije pri „Asperges“, pri blagoslovih, litanijah in absoluciji; pri sv. maši pa se oracije ne smejo peti v tem tonu, izvzemši le oracijo „super populúm“.

Ako se besedilo deli v več perijod, kakor n. pr. pri litanijah, se ob koncu vsake perijode naredi kadenca za punktum.

V novem vatikanskem antifonalu je v oracijah mesto, kjer mora stati fleksa, zaznamenjano s križcem †, a mesto, kamor je treba postaviti metrum, z zvezdico *; ta znamenja se nanašajo le na stare tone „ad libitum“.

Obravnaval sem nekoliko obširneje tudi te tone, ker so nam bili doslej neznani, a je upati, da jih bo v prihodnje marsikdo s pridom uporabljal.

(Dalje prih.)

Poglavje k glasbeni izobrazbi.

(Ksaver Kosmov.)

Zakaj mnogokrat — kakor tožijo — glasba ne učinkuje, ne ogreje poslušalcev, jih pusti hladne, mrzle?

Od kod to? Ali so poslušalci tako nedovzetnega, neobčutljivega srca? Morda, a vselej tudi ne. Oglejmo si nekoliko vzroke tega pojava!

Kaj je pravzaprav glasba? Absolutno vzeto glasba končno ni nič drugega, kot izraz — analogno govoru. Dá, glasba je govor, drugi jezik, s čigar močjo in pomočjo more duša izražati svoje najtajnejše utripe, razodeti svoje najskritejše globine. Nikdo ne bo tajil, da je izrazitost glasbe večja, mnogostranejša kakor v vsaki drugi umetnosti. Poetično izražanje slikarstva je na višku, prekosi v marsičem moč človeškega jezika, ne more se pa primerjati z neodoljivo silo glasbe. To mehko moč in sladko silo izrabititi kot pedagogičen moment, je bil že nekdanj cilj modrih vzgojiteljev in je zadnje čase postala stvar zopet aktualnejša.

Povrnimo se k zgorajšnjemu stavku: glasba je govor, izraz. To je bistveno, pa smo največkrat na to pozabili, premnogi se tega niti zavedajo ne.

Glejte, svoječasno so nas učili po šolah vseh mogočih koristnih in lepih umetnosti. Seve najprej umetnosti govora, oziroma skladnje besed in njih

učinkovitosti. Gotovo je bilo to modro: ni samo dovolj poznati pomena posameznih besed, treba vedeti tudi njih globlji smisel v najrazličnejših zvezah in prilikah. Dajmo našemu poštenemu kmečkemu očancu v roke modernega pisatelja, kjer mrgoli hiperbol in drugih pesniških figur — revež bo razumel vse besede, smisla pa ne najde. In vendar bi bilo napačno iz tega sklepati o njegovi inferiornosti ali nasprotno, da je Župančič zanič pesnik in da Meško piše nesmisli. Razumevati jezikovne finese, tega so nas temeljito učili in tudi v drugih lepih umetnostih človeka več ali manj podkujejo, le eno so naši modri šolniki popolnoma pozabili: odpreti mlademu človeku skrivnostno knjigo onega jezika, ki govori v njem do nas muzika. Morda se uči mlad človek peti, igrati — lahko vse to zna, razume tudi nekaj harmonije itd., ko pa sliši kak glasbeni umotvor, ne občuti ničesar, sliši pač zvoke, ne razume pa njih jezika. Od akordov samih, pa naj bodo še tako lepi in blagozvočni, ne bo nihče dolgo očaran, saj so akordi le soglasje nekaj tonov. Akordi se ponavljajo kakor besede v knjigi; pa naj bodo besede še tako izbrane, stavki še tako dovršeni, kaj pomaga, če srce ne doume njih višjega pomena, njih notranje zveze. Potemtakem je še le popolno umevanje tega glasbenega jezika prava glasbena izobrazba.

Poreče morda kdo: ali se pa da taka glasbena izobrazba priučiti! Naravnost priučiti se gotovo ne da, vendar pa je muzikalno čuvstvo več ali manj prirojeno vsakemu človeku, treba le to čuvstvo, ta skriti glasbeni nagon zbuditi in potem primerno vzgajati. Za to glasbeno vzgojo ni ravno treba najboljšega posluha, čeprav je posluš za sprejemanje čutnih mikov glasbe potreben.¹⁾ Zato bi bilo krivično onim, ki nimajo zelo razvitega posluha, odrekati pravico do glasbene izobrazbe. Morda je ista nekaj časa silno težko delo, ko se pa pokažejo uspehi, nam je hvalečnost toliko lepše plačilo. Ali ni podobno, kakor da damo slepeu vid, gluhemu sluh, ako človeka, ki je od narave bolj mačehovsko obdarovan s poslušom, glasbeno izobrazimo, da sliši in čuti, česar bi sicer ne.

Kako glasbeno čuvstvovanje buditi in gojiti? Začetek bo pač težek, pa ne pretežek! Že otrok sam naj začne razločevati različne vtise, ki jih napravi ena ali druga pesem. V ljudski šoli se pojo narodne pesmi; otrok naj se vadi razločevati n. pr.: „Na planinah solnčeve sije“, „Oj sijaj, sijaj solnce“, od vojaške „Oj ta soldaški boben“. Tudi prvi dve nista enaki po značaju in vtisu, ki ga delata. Podobno je tudi pri cerkvenih pesmih mogoče ločiti vtise, ki jih naredi ena ali druga.

Onim, ki tega ne verujejo, povem, da je otrokova duša tako polna glasbe, da naravnost nezavestno prihaja na dan. Kaj še niste nikoli slišali, kako štiri- do petletni otročaji pojo, bolje rečeno, pevaje govore. Je to neki rapsodičen

¹⁾ Genljiv in pretresljiv zgled take skrite umetniške tragike podaja Grillparzerjeva novela „Der arme Spielmann“. Srce polno muzike, najlepše in najidealnejše, glasbeno čuvstvovanje do ekstremna razvito in na drugi strani skoraj popolna nezmožnost lastne produkcije in reprodukcije. Je morda to psihologična in fiziologična uganka, pa taka je več ali manj vsak človek.

način izražanja, ki me je včasih naravnost osupnil, ker ti otroški junaki se ne strašijo tudi večjih intervalov ne.¹⁾

Glasbeno izobraževanje bi se moralo pozneje letom primerno stopnjevati in poglobljati. Prišli so v navado — vsaj po večjih mestih — takozvani šolski koncerti. Stvar je gotovo lepa, pa po mojem mnenju nikakor še ne doseza svojega namena. Proizvajajo se brezdvomno dobre skladbe in tudi proizvajanje je morda dovršeno, pa to je šele temelj, na katerega bi se moralo začeti zidati. Mladi poslušalci bi morali imeti predvsem dobrega mentorja, ki bi njih starosti primerno znal glasbene vtise človeško razglabljati, mlada srca napraviti dovzetna za vso to neizrazno lepoto. Kje bi mogel dobiti hvaležnejše občinstvo, kakor ta mlada srca, polna hrepenenja po lepoti, ki bi vzplamtela v solnčnem žaru akordov. Srečna bi bila mladina, hvaležna prirediteljem pa — malo manj ploskala in delala hrušča kakor zdaj, ker bi začela umevati skriti jezik, ki v njem govore toni.

Na tak način bi si vzgojili pravo glasbeno inteligenco, glasba bi postala življenska potreba v najidealnejšem smislu besede.

Kako pa preprosto ljudstvo? Tudi pri tem se dá nekaj doseči, saj ima sicer neuko ljudstvo mnogokrat občutljivejše sree kot izobražence. Glasbena izobrazba je gotovo tudi tukaj mogoča, za vse razne finese pa ti krepki in robustni ljudje ne bodo dovzetni, dovolj pa je že, če čutijo sveti dih in blažilni čar muzike.²⁾ Da bi pa razkrajali in secirali razna čuvstva, tega ne moremo pričakovati, bi niti dobro ne bilo.

Posebno previdnimi nam je treba biti pri izbiri glasbenega materiala. Začeti povsod z lahкими deli preproste strukture in stopnjevati polagoma do kompliciranejših, težjih — posebno pa gledati na dela zdravega, ne pretiranega občutka. Poglejmo, kaj po cerkvah še vedno najrajši poslušajo. Najbolj ganejo ljudi sladke banalnosti, pravijo, da jim to seže do srca. Pa se splošno menda motijo v tem svojem prepričanju. Kar učinkuje čutno, in kdo bi tajil, da glasba tudi čutno močno upliva, tisto sladko božanje in draženje živcev, smatrajo morda v svojem poštenem prepričanju za refleks notranjega čuvstvovanja. Tudi so se dobili skladatelji, ki niso imeli dovolj poštenosti v srcu in ki so radi takih lahkih uspehov izdali in oblatili najvišjo med umetnostmi. Tu je iskati vzroka, zakaj dobre skladbe, ki se ne igrajo samo s plitvimi publicami, splošno tako težko prodro, zakaj si ne osvojijo občinstva. Taka lahko igrana in tuptam za potrebo sentimentalno navdahnjena dela so do zadnjih časov z uspehom izpodrivala krepke, ognja polne, zanosne skladbe. Bil je že skrajni čas, da se postavi kriterij, preko katerega ne more in ne sme nihče, pa tudi nihče! To velja za cerkveno in za svetno

1) Neki moj prijatelj je enkrat v hudomušnosti pristavil, da so ti mladi pevski umetniki izvečine zastopniki najmodernejše glasbene struje „faturizma“, ker rabijo mnogokrat med „c“ in „d“ razen „cis“ in „des“ še celo vrsto tonov. No, to pa zgornjega dokazovanja niti najmanj ne izpodblja!

2) Bila je po sv. maši. S polnim šumom kora je izzvenela cesarska himna. Iz cerkve pride kmet korenjak, pa ves solzan. Stisnem mu roko vpraševaje ga z očmi . . . S tresočim glasom odgovori: „Ta cesarska pesem, hujše me prime kakor župnikova pridiga!“

glasbo; rekel bi skoraj, da je pri nas cerkvenoglasbena literatura že bolj izčiščena nego svetna. Tu se namreč šopirijo še vedno mnoge patriotične in domorodne pesmi, ki so minimalne vrednosti, pa nima nikdo potrebnega pojma, da bi rekel: to je za med staro šaro!

Glasbena vzgoja našega ženstva je v gotovih zavodih — naj se mi ne zameri, da odkrito govorim — pod kritiko. Dotične učne moči stoje na stališču, da treba preprečiti pri mladini vsako vzburkanje čustev, jo torej obvarovati tudi pred prevelikimi afekti, do katerih zavede tuintam glasba — po mojem mnenju pri tolikšni glasbeni literaturi popolnoma nepotrebno stališče in tako kulminira ta glasbena vzgoja v „Schweitzer-Salon Album“-u. Te osladnosti in omlednosti se podajajo mladini za resna čustva. Tolika ozkosrčnost nikakor ni na mestu, ko imamo vendar glede mitologije in gotovih kapiteljv nemške literarne zgodovine prav široko vest.

Poguben upliv ne izostane; ko se izvajajo modernejša dela kompliciranejšega ustroja in ne tako primitivnega čustvovanja, občinstvo apatično sedi in ne ve, kaj bi počelo, se-li jezilo ali dolgočasilo.

Reforma glasbenega pouka je izvzemši par renomiranih glasbenih zavodov neobhodno potrebna. Saj vidimo, da je bilo do zdaj le malo uspeha, namreč kulturnega (n. pr. Zbornik za svetno glasbo je obsojen v životarjenje). Zdi se mi, da glasba še nikakor ni postala narodna potreba, zakaj pri nekaternikih gotove vrste velja še vedno kot šport in v cerkvah se menda zato poje, ker je to stara navada, sicer pa brez vsake notranje potrebe. Še se dobe, ki imajo tako mnenje kljub vsemu pouku in razlagam.

Tudi obligatni pevski pouk v šoli, kakor ga razmotriva „Cerkveni Glasbenik“ 1915, stran 134 sl. bi silno veliko koristil. Morda so se nekatere misli tega članka srečale z onimi, pa je vendar to razmotrivanje splošno z družega vidika: gre nam namreč bolj za idealno kot praktično glasbeno vzgojo — izobraziti glasbeno vsprejemljivost človeške psihe, ne glede na praktično znanje. Zadnje gotovo v visoki meri podpira kulturo muzikalnega čuta, pa ni, kakor rečeno, absolutno potrebno, niti splošno izvedljivo. Če bi pa bilo petje po šolah obvezen predmet, bi ne smelo biti več samo sebi namen, ampak le sredstvo, da se uvedemo v skrivnosti muzikalnega izražanja, da moremo uspešneje percipirati na notranjem življenju umetnikov.

Čemu toliko besedi o čustvovanju, izobrazbi in vsprejemljivosti srca in podobnem?

Nagel in velik čas živimo. Boj za obstanek izrablja sile posameznika in države. V tem vsakdanjem vrvenju otopi duh in posurovi sree, zato je v interesu človeštva in njegove kulture, da se od časa do časa odtegnemo splošnemu drvenju in si oblažimo sree in okrepiamo duha pod vplivom plemenite glasbe. Uživanje glasbe naj ne pomenja telesnega počitka, ampak duševno prerčenje — *Κάθαρσις* v Aristotelovem smislu — pomladitev duha v solnce harmonij in potem bomo imeli pravo duševno kulturo.

Vzgojeslovna črtica.

(Učiteljica Marija Zalar, Krummegg pri Gradcu.)

„Cerkveni Glasbenik“ kot pospeševatelj blaženja, plemenitenja človeške duše je opravičen sprejeti izjemoma vzgojeslovno črtico, v kolikor razpravlja o petju kot vzgojeslovnem pripomočku ali sredstvu.

Kako blagodejno petje upliva na srce, na ves notranji razvoj, to občuti vsakdo sam in ni treba šele navajati različnih dokazov. Petje upliva na vsako srce, na otroka, na moža, na vsakogar. Na vsakogar, to je tista velika moč, tisto veliko božje poslanstvo, ki je podeljeno samo petju. Naj je človek še tako otrpel, ob mili pesmi mu postane tudi duša mila. Ali more vse umetno vzgojeslovje več doseči kot pridobiti srce? Ako učitelj, vzgojitelj pridobi srce — je zmagal sijajno, uspešno.

Ozrimo se v kaznilnico. Tudi ti ljudje imajo srce in dušo. Nemila usoda, največkrat posledica slabe vzgoje, trenutna strast jih je priklenila, privedla v ječo. Večkrat niti toliko ne. Kratka nepremišljenost!

Po starejših, ne več modernih metodah je bila kaznilnica mnogo strožja kot je dandanes. Zavest, da obdajajo težke verige noge in roke, da straži duri vojak z nabrušeno sabljo, pogled v zamrežena okna, to je tisto, kar krči srce in napolnuje dušo z obupom. In naj si je tudi kaznilnica milejšega predpisa. Ako se v duhu ozremo na one nesrečneže, se nam vzbudi človekoljubna želja, jim pomagati. Ako ni v naši moči, jih osvoboditi verig, ker morajo zadostiti pravici, se zbudí v našem srcu še večje hrepenenje, jim pomagati, neizmerno sočutje do njih, čut največje ljubezni vzplamti do teh siromakov. Ne zaničujmo jih, ne odrekajmo jim torej vsakega veselja. Slavni vzgojitelj Foerster nam podaja v svoji knjigi „Jugendlehre“ na strani 515 sledečo velezanimivo poročilo: „V Ameriki je postavljen zraven največje kaznilnice velikanski vrt, kjer je mogoče gojiti vse rastline, da se kaznjenci tam nauče cvetlice gojiti in da jih resnično tudi goje. Več časa so že opazovali ondotni nadzorniki, kako mil in dobrodejen vtis na najbolj surovega in zavrženega kaznjenca napravi, ako sme gojiti cvetlico. Najprvo dela to, da prežene dolgčas, v tem pa ko goji cvetlico, se v njegovem srcu nekaj gane, kot izraz veselja, in ko skrbno zaliva in ji suho listje obira, da cvetlico solnčni žarki obsevajo, tudi v njegovem srcu nekaj oživi, kar je že davno zamrlo: veselje k prenovitvi življenja, skrb za življenje.“

Če je cvetlica in gojenje rastlinstva tako velevažnega pomena za notranje življenje kaznjenca, kako visoko vzgojeslovno moč bi imela tudi pesem. Pomagajmo jim vstati iz teme obupa k novemu življenju! Pred vsem z najuspešnejšim, najmočnejšim vzgojevalnim sredstvom: z lep o cerkveno pesmijo!

Pri službi božji, pri najsvetejšem veselju, pri najsvetejšem opraviilu naj bi se v kaznilnicah gojilo cerkveno petje. Nedelja naj bo tudi kaznjencem dan notranjega veselja, da vsaj za par trenutkov pozabijo svojo nesrečo in se dvignejo v molitvi, v peti nabožni pesmi k Bogu. Omračen

duh, ki morda že snuje v temni ječi naklepe za še večje zlo, naj v lepi cerkveni pesmi prenovi srce v Bogu in se s spokornim duhom križa oklene. V kaznilnici naj kaznjeneц odsluži kazen, nikdar pa naj kaznilnica ne umori dušnega življenja. Po novih pravilih ima vsak kaznjeneц pravico zahtevati tako ječo, ki ne ugonobi njegovega zdravja. Ko prestane kazen, naj bo sposoben, da si zopet pošteno kruh služi, ne pa, da bi se zaradi pokvarjenega zdravja njegova kazen do smrti vlekla. Enako je z dušnim zdravjem. Duša naj se v kaznilnici ne pogubi, ampak pomagajmo kaznjencu iz moralične propalosti. Začnimo odločno, žrtvujmo vse moči, ne strašimo se najneprijetnejših potov in premagajmo vse ovire, da se ustanovi tudi v kaznilnici pevski cerkveni zbor, šolanje v petju in godbi. To ni le delo usmiljenja, to je visoka krščansko vzgojevalna naloga! Plemenita naloga! Dušo rešiti, ali je še večje delo na svetu? Olajšamo njih trpljenje! Hvaležni nam bodo. Pridobimo jih za petje s prijazno, ljubezni polno besedo, z besedo brez nemile ironije, neusmiljenega zasmeha ali celo trdega, brezčutnega pogleda. Upajmo, da bo eden duhovnikov v najkrajšem času prevzel to častno, človekoljubno nalogo in se pobrigal z vso energijo za to delo. In zakaj ravno duhovnik? Zato, ker ima potem kot dušni pastir in delavec svetih zakramentov gotovo večji upliv na dušo, in vsako srce se bo odklenilo z večjim zaupanjem. To pa naj bi ne bila služba, le služba — brez poklica — ampak naj bi to težko, visoko nalogo, ki zahteva mnogo vzgojeslovne umetnosti, mnogo potrpljenja, mnogo poguma in samozatajevanja, prevzel le mož duhovnik — v pravem pomenu besede, — ki razume sebe darovati in žrtvovati za to, kar čuti v srcu kot poklic svojega stanu.

Pregled cerkvenoglasbenih listov.

Sv. Cecilija. 1916. 3. štv. ima sledečo vsebino: Tri uskrnsne pjesme iz godine 1492 (Rudolf Strohal — Zagreb); Plač Gospin (Ferdinando Bixi, d. J. — Zagreb); Polifonijske forme u nabožnoj skladbi (Anton Dobronić — Zagreb); K reformi crkvenog pjevanja (Dragutin Andres — Klosterneuburg); Griesbacher: Kirchenmusikalische Stilistik und Formenlehre (Franjo Dugan — Zagreb); Pavlinska pjesmarica iz god. 1644 (Janko Barle — Zagreb); Nešto o orguljama u Kutinjskoj okolici (Vjekoslav Benčić — Kutina); Iz hrvatske glasbene prošlosti. Pervizovičeva Muka Isusova (Janko Barle); Zagrebački graditelji orgulja (Vladimir Tkalčić); Anton Fržić (Z. Š.). — Naši dopisi: Rijeka, Zagreb, Vratišinec, Petrinja, Kneginec, Badnja, Kozarevac, Klosterneuburg, Iz broskog Kotara; Glasbena literatura; Razne vijesti; Iz „Cecilijinog društva“. Glasbena priloga prinaša evharistično pesem „Pun vjere stoj“, besedilo iz nemškega prevedel dr. Iv. Ev. Šarić, za „Orgelbuch“ dunajske škofije priredil Ferdinand Habel, „Regina coeli“ za mešani zbor a capella, zložil † Ljudevit Hudovernik, bivši stolni kapelnik v Mariboru, „Pjesmu k nebu dignimo“, za mešani zbor zložil O. Kamilo Kolb. — Sv. Cecilija izhaja šestkrat na leto in stane 5 K, za dijake 3 K. Naročnino sprejema urednik Janko Barle, stolni kanonik v Zagrebu.

Cyrill. 1916. 3. štv. ima sledečo vsebino: Bohuslav Černohorský (dr. Al. Hnilička); Franusov Kancional (Dr. D. Orel); Prvi pevski tečaj kraljevskega glavnega mesta Prage za praško učiteljstvo; Ljudska nabožna pesem pri modernem pouku na javnih solah (Adolf Cmiral); Pedagogiški pregled pevske literature (D. Branbergerová-Černo

chová); Directorium chori; Cirilsko delovanje; Razne reči. — Glasbena priloga prinaša triglasne zборе k pasijonu na cvetno nedeljo in veliki petek, zl. Jan Ev. Zelinka. — 4. štv. prinaša: Vabilo k rednemu občnemu zboru cirilskega društva v Pragi II. Ferdinandova tñ. č. 6 v četrtek 27. aprila 1916; Quilisma (Ant. Foerster, Ljubljana); Pedagogiški pregled pevske literature (D. Branbergervá-Černochová); Franusov Kancional (Dr. D. Orel); Repertorij glasbene zgodovine. Gosli. (Emil Bezecný); Mašna pesem (Jan Škoda); Directorium chori; Cirilsko delovanje; Razne reči; Bibliografija. — Glasbena priloga prinaša J. B. Foersterjev motet „O bone Jesu“ za štiri-glasni moški zbor. — Cyrill izhaja desetkrat na leto in stane 5 K.

Musica divina. 1916. 3. štv. Vsebina: Zborovanje v prilog cerkvenemu ljudskemu petju na Dunaju; Das „deutsche“ Amt (Peta sv. maša z nemškim oz. ljudskim jezikom) (Dr. Al. Hartl). [G. članek nareja razliko med slovesno in neslovesno peto mašo in zagovarja stališče, da „Motu proprio“ zahteva latinsko petje od strani kora le pri slovesni, z asistenco obhajani maši. Po drugi strani pa prizna, navajajoč bivšega linškega profesorja bogoslovja, poznejšega tamošnjega škofa dr. Rud. Hittmaira, da intencijam sv. Očeta bolj odgovarja latinski jezik in pristavlja, da kjer je — tudi od škofov predpisan — latinski jezik pri kakoršnihkoli petih mašah splošno v rabi, naj se od te prakse nikar ne odstopi]. K zgodovini dunajske cerkvene glasbe (dr. R. pl. Kralik); E. Th. A. Hoffmann in reforma katoliške cerkvene glasbe (dr. Evgen Schmitz); itd. — Glasbena priloga prinaša dve „Ave Maria“ za mešani zbor od neznanih skladateljev. — 4. štv. vsebuje: Ave Maria (dr. Andrej Weißenböck); Petje v ljudskem jeziku pri „slovesni“ maši (P. Mihael Horn O. S. B.) [P. Mih. Horn zavzema stališče, da je vprašanje jezika, v katerem naj se pri petih mašah poje, zgolj juridično vprašanje, ter poizkuša zadevo kolikor mogoče milo — v prilog ljudskemu jeziku — razložiti. Opozarja na škofije in kraje, kjer je petje pri slovesnih mašah v ljudskem jeziku prešlo že v starodavno navado, navaja tudi nekatere škofove, ki so dali nekatera taka dovoljenja in končno opozarja še na en odlok Rima oz. na neki privilegij, ki ga je Rim 22. aprila 1899 dal rusko-poljskim škofom. Na vsak način se bo v tej zadevi treba še večkrat obrniti na Rim, da dobimo nekaj polajšav vsaj za manj slovesne latinske maše, ravno tako za dovoljenje krajsanja sekvec in morda še katerih drugih daljših spevov.] K zgodovini dunajske cerkvene glasbe (dr. R. pl. Kralik); itd. — Glasbena priloga prinaša šesterglasni motet „Ave Maria“, zl. Orlando di Lasso (1532—1594).

Anzeigblatt für Kirchenmusik, Orgelbau und Glockenkunde. 1916. 3. in 4. štv. Vsebina: Cerkvni koledar za april in maj 1916; Organizacija; Organistovsko vprašanje; Navodilo za organiste; Liturgično-glasbene reči; Repertorij latinskih maš (dr. H. Bäuerle); Zvonarstvo; Dopisi; Literatura.

Dopisi.

Miren pri Gorici, dne 2. aprila 1916. — Prečastiti gospod! Zopet se enkrat oglašam z malo karto. Tukaj samujem in premišljujem svoje in grche celega sveta. Od 3. februarja že nisem dobil nič granat semkaj. Velika noč je bila precej mirna, čeravno so kanoni grozno ropotali, toda samo v obsegu ožje bojne črte. Imam še cel mešani zbor. Pojemo latinske maše, kot prej; naučili smo se celo več pesmi iz „Slava presv. Evharistiji“ in drugih. Učimo se seveda pod granatami, pojemo pod granatami (med sv. mašo večkrat granate čez nas frče), pa to nam ne vzame korajže. Bo menda redka fara na Slovenskem, kjer bi bil zbor še tako poln (4 moški z menoj vred, ki sem obenem organist in tenorist; zraven mene še drug tenorist in dva basista, zraven še 7 ženskih glasov) in zraven še v takih razmerah. Farovž, kjer pojemo, je bil že večkrat zadet. Pridnost je velika tudi sedaj. Bog daj učkati časa, ko bi se vrnili zopet na naš Grad. S pozdravom Vaš udani

Fr. Pirc C. M.

Mauls bei Franzensfeste (Tirolsko). — Velečastiti gosp. urednik! Tudi mene je zadela usoda nositi vojaško suknjo. Štiri tedne sem se vadil tega dela v Judenburgu, sedaj pa sem tukaj v gorati Tirolski. Ni mi nič hudega, ker službe nimam naporne,

tako, da se že izhaja. Samo po petju in orgljanju pa mi je zelo dolgčas. Od 21. febr. do sedaj še nisem slišal orgljanja. V nedeljo 2. t. m. pa me je zadela sreča, da sem bil pri sv. maši v tukajšnji cerkvi. Radoveden sem bil, kako se bo vse vršilo. In reči smem, da glede petja sem bil precej zadovoljen. Bila je slovesna latinska maša. Pelj so vse brez orgelj,¹⁾ orglje so se oglasile samo za kadenco pred vsakim napevom. Introita, graduala in komunije niso peli. Kyrie čveteroglasno, skladatelja ne vem. Glorije ni bilo. Credo začetek koralni enoglasno. „Et in unum Dominum“ so začeli čveteroglasno. Tako tudi „Et incarnatus est“. Kmalu potem pa je bil Amen. Tako, da so skoro polovico izpustili. Za ofertorij „Ave Maria“, skladatelj mi ni znan. Sanctus, Benedictus, Agnus Dei, mislim, da ravno od istega skladatelja kakor Kyrie. Vse zelo lahko. Responzoriji enoglasno brez orgelj. Konec Tantum ergo Genitori. Proizvajanje se mi je splošno precej dopadlo.

V torek 4. t. m. sem bil zopet pri sv. maši. Bila je črna peta maša „Requiem“. Ta dan pa je bil od nedelje ravno narobe. Organist je brbljal po orgljah, da si ne morete misliti kako, popolnoma nedostojno za tako službo božjo. Orglje je imel zelo močno odprte. Principal vedno, tako, da nisem razumel besedila prav nič, tudi pel je jako tiho. Responzorije je odgovarjal z orgljami. Ta dan pa sem bil popolnoma nezadovoljen.

Ako mi bo mogoče o velikonočnih praznikih biti navzoč pri raznih opraviilih in mašah, Vam bom, gosp. urednik, pozneje kaj več poročal.

Sedaj pa želim vsem naročnikom C. Gl. in vsem slovenskim organistom, kakor tudi Vam, g. urednik, vesele velikonočne praznike in veselo alelujo.

Leop. Gostič st.,

Velikonočni pozdravi naših organistov-črnovojnikov.

Velikonočne pozdrave so poslali z bojnega polja oz. od vojakov sledeči organisti: Ivan Bohine, Leopold Gostič, Anton Jobst, Ciril Mrak, Viktor Povše, Frane Ropret in Leopold Zupin; enako absolventje orgljarske šole: Leopold Gostič, Mihael Pogačnik, Frane Pavčič in bivša učenca orgljarske šole: Janko Kokalj in Ludovik Krže.

Oglasnik.

Stanko Premrl: **Šmarnice**. 10 Marijinih pesmi za mešani zbor, deloma z orgljami. Cena partituri K 150. Glasovi à 30 h. Ljubljana 1916. Založila Kat. Bukvarna. Tiskala Blasnikova tiskarna.

Naši zbori jih bodo zelo veseli, ne le dobri in najboljši, ampak tudi šibkejši se jih bodo poprijeli in bi se jih še bolj splošno in z večjim uspehom, ko bi bil skladatelj v št. 1, 4, 5, 8, 9, 10 samo semtertje kako kromatično mesto morda raje z diatoničnimi sredstvi izrazil; saj po duhu in splošno diatonični fakturi so te pesmi vsem našim zborom namenjene, tudi tistim, ki s kromo ne vedo kam. Pesmi se izvečine tako neprisljieno melodično in tako mirno diatonično razvijajo, da jim po en ali dva kromatična takta njih ljubkega čara prav nič ne zvišata. 6. in 7. takt 10. pesmi bi z ozirom na dobro deklamacijo ne smela biti po muzikalični cezuri ločena, ampak dobro zvezana; morebiti bi se ta zveza tako doseгла, da se četrtnika na zadnjem udarcu šestega takta raz-

deli v dve V 9. pesmi je v 2. taktu za razne kitice nakazana dvojna deklamacija; druga kitica tako, kot je, sedaj nima bese-

dila dobro podpisanega: kakor da se ob zlogu *de-vic* spotakne.

Sicer pa še enkrat: pesmi so komponirane z gorkim srcem, iz njih večine veje tisto umetniško naivno čuvstvovanje, ki je pri vsej globokosti vendar le edini zanesljivi znak genialnega duha.

Kimovec.

Ign. Hladnik: **„Zdrava Marija“!** Marijine pesmi za mešani zbor in deloma orglje. Op. 69. Cena partituri 2 K Natis dovolil visokočastiti kn. škof. ordinariat v Ljubljani. Založil skladatelj. Tisk J. Blasnika naslednikov.

V pričujoči zbirki, obsegajoči pet Marijinih pesmi, z veseljem opažam, da se g. Hladnik trudi svoj dosedanji, od kritikov večkrat trdo prijemanj slog

¹⁾ Dr. Anton Breznik uči v svoji ravnokar izišli „Slovenski slovnici“, § 39, str. 29, da je treba pisati orglje, orgljati, orgljavec. Zato se bomo v bodoče tega držali. Urednik.

po močeh izboljšati. To izpričujejo skoro vse pesmi. Po drugi strani mi pa še vedno grené užitek razne Hladnikove manire, tako na pr. tisti — ali res tako neobhodno potrebni — srednji stavek v zgornji dominantni, ki je v 1., 2., 3. in 5. čisto samostojno izveden, v četrti se pa nekako bolj prikrito priplazi zraven. To je, da naravnost povem, velika neokusnost in šablona, kar bi moral vendar tudi Hladnik že enkrat izprevideti. S tem seveda nočem karati „skozi komponiranih“ pesmi, kakor smo to videli pri P. Hugolinovi „Evharistični tron“; a tam je bilo to vse drugače narejeno. — Melodika v teh Hladnikovih Marijinih pesmih je splošno bolj ljudskega značaja, prijazna in dostojna, vendar ogreje me ne, ker manjka izrazitosti in finejšega občuta. Harmonična stran precej navadna, moderna vsaj nikakor ne. Tematično delana mesta zaslužijo pohvalo, tako zlasti prvi del prve pesmi, sklep druge, srednji del tretje, ki je — mimogrede omenjeno — čeden domislek, istotako drugi del četrte pesmi — posnemanje zvona tudi dobro pogodeno; in pričetek zadnje pesmi, pet taktov trajajoči kanon med sopranom in tenorom. — Medigra v prvi pesmi med prvim in drugim delom je preveč sentimentalna; pisava tričetrtinskega takta na dotičnem mestu mora priti četrtrinko pozneje, torej neposredno pred tonični g-dur trizvok, tako da je prejšnji takt še popolen štiričetrtinski. Pri pesmi števil 4. naj prvi tenor v 3. taktu pred koncem vzdrži noto *f* tri četrtinke in naj šele na četrto dobo gre dalje v *des*, ker se sicer akord na tretji dobi sliši slabo: prazno.

Obžalujem, da sem moral tudi v tej primeroma dokaj dobri Hladnikovi zbirki marsikaj pomankljivega karati; iz srca pa bi bil vesel, če bi mogel tudi Hladnika enkrat brez pridržka pohvaliti.

Stan. Premrl.

Alexander Bosiljevac: **Requiem**. Missa pro defunctis za mešani zbor ali tri moške glasove z obligatnimi orgljami, dvojnimi goslimi, violo, violoncellom, basom, flavto in dvema klarinetoma. V vekovit spomin junakom padlim v vojski 1914—1916. Partitura 3 K. 4 pevski glasovi à 40 h, 8 ork. glasov à 30 h. Čisti dobiček za vdove in sirote padlih junakov. Samozaložba. Hvar v Dalmaciji.

Bosiljevac je prav gotovo glasbeno nadarjen skladatelj, toda zdi se napačno vzgojen. Vodijo ga zakesneli duhovi klasičnih epigonov. So mesta, ki dobro učinkujejo, toda take lepe domišli prerašča plevel plehke sentimentalnosti in klasicističnega konvencionalizma. Njegova muzika se mora izčistiti, mozga in kosti ji je treba; krepko hrbtenjačo, ki je sedaj le v začetnem nastavku tu, naj si pridobi, vso sluzasto navlako mehkužcev pa odločno odstrani. In se utegne v vsega upoštevanja vrednega glasbenika razviti.

Kimovec.

Razne reči.

Δ Naš slovenski rojak, preč. gospod Janko Barič, ravnatelj nadbiskupske pi-sarne v Zagrebu, urednik „Sv. Cecilije“ in marljivi pisatelj, je postal kanonik. Naj-iskrenejše čestitamo. Ad multos annos!

Δ „Glasbena Matica“ v Ljubljani je priredila 6. in 7. maja o 25letnici obstanka pevskega zbora Glasbene Matice in o 25letnici rednega društvenega koncertnega delovanja na korist deželnemu in gospejnemu pom. društvu „Rdečega križa“ za Kranjsko dva dobrodelna koncerta. Na teh koncertih se je med drugimi točkami izvajalo tudi petero skladb našega nesmrtnega rojaka, svetovno znanega skl-dateljja Jakoba Gallusa, ali s pravim slovenskim imenom Petelina (1550—1591). Med omenjenimi petimi skladbami so bile štiri cerkvene: a) *Laus et perennis gloria* (Hvala in slava vekomaj), osmeroglasen, dvojen a capella zbor, b) *Eripe me, Domine, ab inimicis meis* (Iztrgaj me, o Gospod, iz rok mojih sovražnikov!), dvoglasni kanon, c) *Ascendo ad Patrem meum et Patrem vestrum*. Alleluja. (Gori grem k Očetu svojemu in k Očetu vašemu. Aleluja), šesteroglasni zbor a capella, d) *Adoramus te, Jesu Christe!* (Molimo Te, Jezus Kristus!), osmeroglasen, dvojen a capella zbor. Peta skladba pa je bila osmeroglasni madrigal „*Diversos diversa juvant*“ (Vsak se rad povesele enkrat). Pevski zbor „Glasbene Matice“ pod vodstvom svojega izvrstnega vodje Mateja Hubada je izvajal težke Gallusove skladbe naravnost sijajno — O priliki prinesemo v našem listu Gallusovo sliko.

Δ Dobrodelni cerkveni koncert se je vršil v soboto 29. aprila t. l. v mestni in nadžupni cerkvi v Kamniku pod vodstvom gosp. Antona Svetka in organista Josipa Heybala. Spored koncerta se nam ni objavil. Priporočamo pa se na tem mestu za kako tozadevno — če tudi kratko — poročilo.

Današnjemu listu je pridejana 5. št. priloga.

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge Stanko Premrl.

Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani.